

بررسی تأثیر میزان رضایت از انواع ازدواج بر تداوم و کیفیت زندگی زناشویی در جامعه ایرانی (مطالعه موردی: زنان متأهل شهر تهران مناطق ۱، ۲، ۶، ۸، ۱۲)

دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی فرهنگی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران
دانشیار گروه جامعه‌شناسی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران
استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد اصفهان (خوراسگان) دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

زهرا شفاعت
منصور حقیقتیان*
محمد رضا اسماعیلی

دریافت: ۱۳۹۹/۰۹/۲۰ | پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۲۵ | ایمیل نویسنده مسئول: Mansour_haghighatian@yahoo.com

فصلنامه علمی پژوهشی خانواده‌درمانی کاربردی

شاپا (الکترونیکی) ۲۴۳۰-۲۷۱۷
<http://Aftj.ir>

دوره ۲ | شماره ۱ پیاپی ۵ | ۴۴۳-۴۳۰
بهار ۱۴۰۰

نوع مقاله: پژوهشی

به این مقاله به شکل زیر استناد کنید:

درون متن:

(شفاعت، حقیقتیان و اسماعیلی، ۱۴۰۰)

در فهرست منابع:

شفاعت، زهرا، حقیقتیان، منصور، و اسماعیلی، محمد رضا. (۱۴۰۰). بررسی تأثیر میزان رضایت از انواع ازدواج بر تداوم و کیفیت زندگی زناشویی در جامعه ایرانی (مطالعه موردی: زنان متأهل شهر تهران مناطق ۱، ۲، ۶، ۸، ۱۲). فصلنامه خانواده‌درمانی کاربردی، ۲(۱ پیاپی ۵): ۴۴۳-۴۳۰.

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر میزان رضایت از انواع ازدواج بر تداوم و کیفیت زندگی زناشویی در میان زنان متأهل شهر تهران بود. روش پژوهش: پژوهش حاضر از نوع کاربردی است که با ابزار پرسشنامه و به روش پیمایشی بود. جامعه آماری این پژوهش را کلیه زنان متأهل شهر تهران در مناطق ۱، ۲، ۶، ۸، ۱۲ در سال ۱۳۹۹ بود که از طریق فرمول کوکران ۳۸۴ نفر به‌عنوان جمعیت نمونه محاسبه گردید. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه کیفیت زندگی زناشویی گراهام بی اسپنر (RDAS) برادبوری، فینچام و بیچ (۲۰۰۰) و پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ اولسون (۱۹۹۸) به‌دست‌آمده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو بخش انجام شد، در بخش اول و طراحی مدل از نرم‌افزار PLS در بخش دوم و آزمون فرضیه‌ها از آزمون رگرسیون با نرم‌افزار SPSS-22 انجام گرفت. یافته‌ها: نتایج نشان داد انواع ازدواج با کیفیت زندگی و تداوم آن رابطه دارند ($P \leq 0/05$)؛ اما در نوع ازدواج تحمیلی این رابطه معکوس است ($P > 0/05$). نتیجه‌گیری: در می‌توان نتیجه گرفت که ازدواج به چه شکلی صورت پذیرد بر سرنوشت ازدواج یک زوج اثرگذار خواهد بود؛ بنابراین فرهنگ‌سازی در اینجا بسیار ضروری جلوه می‌نماید تا به‌مرور از ازدواج‌هایی که به‌صورت تحمیلی و در سنین خیلی پایین انجام می‌گیرد جلوگیری شود و همچنین هنجارها و خرده‌فرهنگ‌هایی که امر ازدواج و تشکیل خانواده را مختل می‌کنند از بین بروند.

کلیدواژه‌ها: کیفیت زندگی زناشویی، ازدواج تحمیلی، ازدواج سنتی، ازدواج عاشقانه، ازدواج
علاقانه

مقدمه

ازدواج به عنوان یک رویداد بهنجار در زندگی شخصی تعریف می‌شود که در بزرگسالی اتفاق می‌افتد و به معنی زندگی مشترک دو نفر با خصوصیات و نیازهای متفاوت است (واراج و جوزف، ۲۰۱۹). استحکام خانواده به ازدواج و رابطه‌ی زناشویی پایدار و بنیادین بستگی دارد، یعنی هرگونه تزلزل و سستی در رضایت زناشویی^۱، افزون بر آن که آرامش روانی زوجها را مختل می‌کند، بقا و دوام خانواده را نیز در معرض خطر قرار می‌دهد (بیتس، تری و پوپل، ۲۰۱۶). در واقع برای تأمین سلامت خانواده و رضایت از زندگی زناشویی، نحوه‌ی انتخاب همسر امری بسیار مهم است و پرداختن به این موضوع به صورت روزافزون، نشان‌دهنده‌ی اهمیت این مطلب می‌باشد (حسینی نیک و اسلام زاده، ۱۳۹۸). بسیاری از مشکلات خانوادگی ریشه در نوع انتخاب همسر دارد که می‌توان گفت صرف کردن وقت و انرژی در این مرحله می‌تواند قدم‌های برای دستیابی به زندگی سالم و فرح‌بخش باشد. در واقع موفقیت در انتخاب همسر اولین مرحله در چرخه‌ی زندگی خانوادگی است که موفقیت در مراحل بعدی را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد (نیتزل وهاریس، ۲۰۰۸).

سطوح تعاملات قبل از ازدواج قویاً رضایت زناشویی و تداوم و کیفیت زندگی زناشویی را بعد از ازدواج تحت تأثیر قرار می‌دهد. زوج‌هایی که دارای الگوهای تعاملی مناسب قبل از ازدواج نیستند، بعد از ازدواج رضایت زناشویی کمتری را تجربه می‌کنند. بسیاری از پژوهش‌ها فاکتورهای انتخاب همسر است را تا حد زیادی در ایجاد این ناپایداری مؤثر می‌دانند (فیلیپس، ۲۰۱۵). در جامعه امروز ایران گروه‌های گوناگونی زندگی می‌کنند که در آن‌ها درجات مختلفی از شرایط پیشامدرن و حتی پسامدرن یافت می‌شود. در این گروه‌های مختلف اجتماعی، شکل خانواده و همسرگزینی متناسب با موقعیت گروه اجتماعی و نوع خانواده متفاوت است (سعادت‌مند، بساک نژاد و امان الهی، ۱۳۹۶). بسیاری از مسائل و مشکلاتی که برای زوج‌های جوان پیش می‌آید ناشی از دوگانگی ازدواج‌ها در ایران است که بخشی از آن سنتی و بخشی مدرن است. بسیاری از جوانان متقاضی ازدواج‌های غیر سنتی هستند. زیرا خود همسرشان را انتخاب می‌کنند ولی تنوع فرهنگی، ضعف شناخت از یکدیگر و صرفاً شناخت‌های ظاهری و تکیه کردن به برخی معیارهای کمی باعث شده است که ازدواج‌های غیر سنتی در جامعه ما آسیب‌پذیر باشند (عسگری، ۲۰۱۶).

یکی از مهم‌ترین عواملی که منجر به رشد و ثبات نظام خانواده می‌شود وجود تفاهم بین زوج‌ها است. رضایت زناشویی یکی از ارکان اصلی در نظام خانواده و زناشویی است و بخش مهمی از زندگی فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. رضایتمندی زناشویی، میزان احساس خشنودی زوج از برآورده شدن نیازهایش توسط همسر وی تعریف می‌شود (ورزینگتون، برون و مکنونل، ۲۰۱۹). در سال‌های اخیر مفهوم رضایت زناشویی در مطالعه ازدواج و روابط خانوادگی جایگاه خاصی یافته است. رضایت زناشویی در دوام یک ازدواج تأثیر عمده دارد و آن معطوف به محدوده‌ای است که اشخاص متأهل، تضادها را بررسی می‌کنند و با یکدیگر کنار می‌آیند (حسینی و علوی لنگرودی، ۲۰۱۷). با توجه به مطالب گفته شده در کشور ما طی دو دهه گذشته ساخت خانواده و رضایت زناشویی رو به سست شدن می‌باشد و پیوندهای زناشویی با ناسازگاری در

۱. Marital satisfaction

بین زوجها به صورت افزایش طلاق و اختلافات خانوادگی در کشور، خود را نشان داده است. در گذشته جوانان با گزینه‌های معدودی از شیوه همسرگزینی روبه‌رو بودند و همان شیوه سنتی که با اصول خواستگاری رسمی و خانوادگی شروع می‌شد و خانواده‌ها همدیگر را می‌سنجیدند تا ببینند که آیا مطابق اصول و هنجارهای یکدیگر هستند یا نه در این ازدواج‌ها به دلیل این که حضور خانواده‌ها پررنگ بود و از روی عقل صورت می‌گرفت میزان طلاق کم بود؛ اما امروزه جوانان با یک‌شکل دیگر از ازدواج به نام ازدواج مدرن که در این نوع ازدواج‌ها دختر و پسر دور از چشم خانواده باهم رابطه دارند، شکل می‌گیرد.

بنابراین با توجه به اهمیت و نقش رضایت و کیفیت از زندگی بین زوجین و با توجه به نتایج پژوهش‌های مختلف در این زمینه لزوم توجه و بررسی این متغیر در جهت کاهش تعارضات و اختلافات خانوادگی و افزایش رضایت زناشویی و کیفیت احساس می‌شود؛ زیرا علل آسیب‌های اجتماعی را به خانواده‌ای از هم‌گسیخته (ناسازگار) نسبت می‌دهند. پژوهش در زمینه (کیفیت زناشویی) یا یکی از مؤلفه‌های آن نظیر طلاق، سازگاری، رضایت و ...، به صورت منفرد و یا در ارتباط با سایر متغیرها، انجام شده است، اما تاکنون پژوهشی که مستقیماً در ارتباط با موضوع این پژوهش باشد، در جامعه ما، مشاهده نشد و بنابراین، با توجه به کمبود پژوهش‌های انجام شده در این زمینه و ناهمگنی نتایج پژوهش‌های مشابه و نیز اهمیت کیفیت روابط زناشویی- تداوم آن در جامعه ایرانی و وجود انواع ازدواج در سطح جامعه، هم برای زوجها و خانواده‌ها و هم برای اجتماع - و متغیرهای پیش‌بینی کننده آن، ضرورت و اهمیت پژوهش حاضر، نمایان می‌شود. بدین ترتیب در پژوهش حاضر می‌خواهیم بدانیم نوع ازدواج (سنتی، عاشقانه، عاقلانه، تحمیلی) چه تأثیری در کیفیت زندگی زناشویی و تداوم ازدواج در جامعه ایرانی دارد؟

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی و از نوع پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری شامل زنان متأهل شهر تهران مناطق ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۸، ۱۲ می‌باشد. حجم نمونه در این ۵ منطقه بر اساس سایت نفوس و مسکن ۵۶۰۶۲۵ نفر برآورد شد که بر اساس فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه انتخاب و بررسی شدند. روش نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده بود. بدین صورت که در این روش به هر یک از افراد یا واحدهای جامعه، شانس برابر و مساوی جهت انتخاب شدن داده می‌شود. ملاک‌های ورود عبارت بودند از: تمایل به شرکت در پژوهش و تکمیل پرسشنامه‌ها؛ داشتن سطح تحصیلات حداقل سیکل؛ سکونت در مناطق موردنظر در پژوهش، عدم طلاق، متارکه و یا زندگی جدا از هم؛ نداشتن مشکلات جسمی و روانی. ملاک‌های خروج عبارت از: عدم تمایل به شرکت در پژوهش یا تکمیل پرسشنامه، ابتلا به اختلالات شدید روان‌پزشکی و سکونت در سایر مناطق موردنظر پژوهش بود.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه کیفیت زندگی زناشویی. گراهام بی اسپنیر (RDAS) برادبوری، فینچام و بیچ (۲۰۰۰) توسط باسبی، کران، لارسن و کریستنسن ساخته شده است و ۱۴ گویه است. نمره گزاری آن لیکرتی است، و به ترتیب برای گزینه‌های: همیشه اختلاف داریم، معمولاً اختلاف داریم، به ندرت اختلاف داریم، به ندرت توافق داریم، معمولاً توافق داریم، توافق دائم داریم ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶ در نظر گرفته می‌شود. این ابزار از

سه خرده مقیاس توافق، رضایت، انسجام است که در مجموع نمره کیفیت زناشویی را نشان می‌دهد و نمرات بالا نشان‌دهنده کیفیت زناشویی بالاتر است. پایایی پرسشنامه به شیوه‌ی آلفای کرونباخ در مطالعه‌ی هولیست، کودی و میلر (۲۰۰۵) برای سه خرده مقیاس توافق، رضایت، انسجام به ترتیب از ۰/۷۹، ۰/۸۰، ۰/۹۰ گزارش شده است.

۲. پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ. پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ شامل ۴۷ سؤال و ۱۱ خرده مقیاس می‌باشد. خرده مقیاس‌ها ی این آزمون شامل رضایت، مسائل شخصیتی، ارتباط، حل تعارض، مدیریت مالی، فعالیت‌های اوقات فراغت، رابطه جنسی، فرزندان و فرزندپروری، خانواده و دوستان، نقش‌های مربوط به برابری زن و مرد و جهت‌گیری مذهبی می‌باشد. در این پرسشنامه نیز از طیف پنج گزینه‌ای لیکرت استفاده شده است و پاسخ‌ها از کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۵ نمره دارند. این پرسشنامه دارای تعدادی گویه معکوس می‌باشد که این گویه‌ها ارزش عددی معکوس دریافت می‌کنند. در ایران اولین بار سلیمانیان (۱۳۷۳) همبستگی درونی آزمون را برای فرم بلند ۰/۹۳ و برای فرم کوتاه ۰/۹۵ محاسبه و گزارش کرده است. جهت بررسی روایی مؤلفه‌های پرسشنامه از نظر اساتید و نیز روایی محتوایی استفاده شد و برای بررسی پایایی آن‌ها با توجه به استاندارد بودن پرسشنامه‌ها و با استفاده از آلفای کرونباخ برای پرسشنامه کیفیت زندگی زناشویی ۰/۸۷ و برای پرسشنامه رضایت زناشویی ۰/۸۵ محاسبه شد.

روش اجرا. روش آماری مورد استفاده در این پژوهش مدل حداقل مربعات جزئی (PLS) می‌باشد. در این پژوهش کفایت برازش الگوی پیشنهادی با استفاده از شاخص‌های نیکویی برازش در سه بخش مدل اندازه‌گیری، مدل ساختاری و مدل کلی انجام گرفت. سپس تمامی تحلیل‌ها با استفاده از نرم‌افزار Smart PLS انجام شد. در مرحله بعد برای بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری از پایایی شاخص، پایایی مرکب، روایی همگرا و روایی واگرا استفاده شد. برای بررسی برازش مدل‌های ساختاری معناداری t ، معیار ضریب تعیین (R^2) و معیار Q^2 برای بررسی قدرت پیش‌بینی مدل گزارش شد. در واقع شاخص‌های مدل اندازه‌گیری نشان می‌دهند که گویه‌های پرسشنامه تا چه حد توانایی پیش‌بینی سازه زیربنایی خود را دارند و شاخص‌های مدل ساختاری، نشان می‌دهند که متغیرهای مستقل تا چه حد می‌توانند متغیرهای وابسته را پیش‌بینی کنند. برای آزمون فرضیه‌ها نیز از آزمون رگرسیون و نرم‌افزار SPSS22 استفاده شده است.

یافته‌ها

با توجه به یافته‌های توصیفی پژوهش از نظر گروه سنی کمتر از ۲۵ سال با ۵۰/۰ درصد گروه سنی بین ۲۶ تا ۳۵ سال با ۳۳/۹ درصد، ۳۶ تا ۴۵ سال با ۱۶/۱ درصد بودند؛ و از نظر مدت ازدواج ۲ تا ۵ سال با ۴۱/۱ درصد، ۶ تا ۹ سال با ۲۹/۲ درصد، زیر ۱ سال با ۱۹/۰ درصد و بالای ۱۰ سال با ۱۰/۷ درصد و همچنین از نظر میزان تحصیلات مقطع فوق‌دیپلم و لیسانس با ۵۱/۳ درصد و بعد از آن دیپلم با ۲۳/۴ درصد، زیر دیپلم با ۱۴/۸ درصد و فوق‌لیسانس و بالاتر با ۱۰/۴ درصد بودند.

^۱. Partial Least Squares

به دلیل اینکه در پژوهش‌های مبتنی بر مدل ساختاری مبتنی بر فرض نرمال بودن داده‌ها هستند بنابراین نخست آزمون نرمال بودن صورت گرفته است. در تحلیل عاملی تأییدی و مدل‌یابی معادلات ساختاری نیازی به نرمال بودن تمامی داده‌ها نیست بلکه باید عامل‌ها (سازه‌ها) نرمال باشند (کلاین، ۲۰۱۰).

جدول ۱. شاخص توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	کولموگروف-اسمیرنوف	وضعیت
کیفیت زندگی زناشویی	۶۴/۸۶	۸/۵۸	۰/۳۴۱	نرمال
رضایت از ارتباط	۲۸/۳۲	۳/۶۳	۰/۳۱۰	نرمال
وضعیت اقتصادی	۲۲/۱۴	۳/۱۴	۰/۲۸۶	نرمال
روابط جنسی	۲۳/۵۸	۳/۴۱	۰/۲۱۲	نرمال
فرزندپروری	۱۴/۸۴	۲/۵۸	۰/۲۶۳	نرمال
جهت‌گیری مذهبی	۱۵/۷۸	۲/۶۳	۰/۲۳۰	نرمال
ارتباط اجتماعی	۱۶/۲۲	۲/۷۸	۰/۱۷۰	نرمال
ویژگی شخصیتی همسر	۱۶/۵۹	۲/۶۶	۰/۱۶۷	نرمال
اوقات فراغت	۱۴/۱۲	۲/۰۰	۰/۱۰۹	نرمال
حل تعارض	۱۳/۹۲	۱/۸۸	۰/۱۵۴	نرمال
نوع ازدواج	۱۴/۸۵	۲/۵۲	۰/۱۲۸	نرمال

بر اساس نتایج جدول فوق میانگین و انحراف استاندارد کیفیت زندگی زناشویی و خرده‌مقیاس‌های آن همراه با رضایت زناشویی گزارش شده است؛ همچنین آزمون کولموگروف-اسمیرنوف در تمامی موارد مقدار معناداری بزرگ‌تر از سطح خطا (۰/۰۵) به‌دست‌آمده است؛ بنابراین توزیع داده‌ها نرمال است. لذا از معادلات ساختاری PLC استفاده می‌شود.

جدول ۲. نتایج مربوط به تحلیل‌های روایی و پایایی متغیرهای پژوهش

مؤلفه فرعی	میانگین واریانس	Rho	آلفای کرونباخ	پایایی مرکب
کیفیت زندگی	۰/۶۱۱	۰/۶۹۵	۰/۸۲۲	۰/۸۶۱
رضایت از ارتباط	۰/۵۳۸	۰/۶۵۹	۰/۶۰۴	۰/۷۲۲
وضعیت اقتصادی	۰/۵۴۹	۰/۷۶۱	۰/۶۸۸	۰/۷۰۴
رابطه جنسی	۰/۵۸۴	۰/۷۳۱	۰/۶۵۵	۰/۷۰۱
فرزندپروری	۰/۵۰۲	۰/۷۱۱	۰/۶۸۳	۰/۶۱۹
جهت‌گیری مذهبی	۰/۶۲۲	۰/۶۷۹	۰/۷۰۲	۰/۷۲۴
ارتباط اجتماعی	۰/۶۰۸	۰/۸۲۵	۰/۸۰۴	۰/۸۵۹
ویژگی شخصیتی همسر	۰/۶۷۲	۰/۶۷۰	۰/۶۱۴	۰/۷۰۵
اوقات فراغت	۰/۵۸۷	۰/۷۴۰	۰/۶۴۵	۰/۷۶۸

حل تعارض	۰/۵۳۱	۰/۶۰۲	۰/۷۴۰	۰/۷۲۵
نوع ازدواج	۰/۵۲۰	۰/۶۴۱	۰/۶۶۹	۰/۸۲۵

نتایج مدل سازی نشان داد در داده های جدول پایایی مرکب برای همه متغیرها بزرگ تر از ۰/۶ و میانگین واریانس نیز برای تمام متغیرها بزرگ تر از ۰/۵ می باشد که این مقادیر، اعتبار همگرایی بالایی را نشان می دهند. با توجه به مناسب بودن اعتبار تمامی گویه های پرسشنامه، تمامی گویه در تحلیل مدل نهایی تحقیق وارد شده اند.

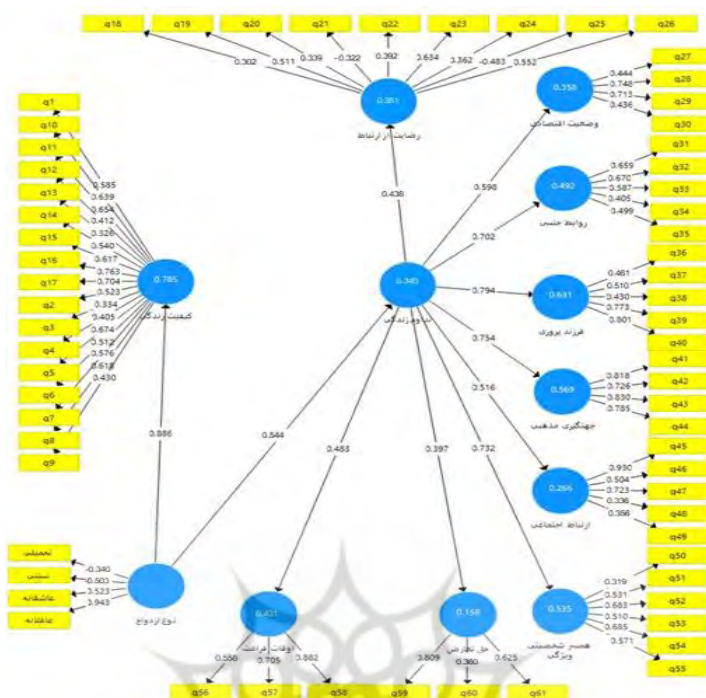
جدول ۳. مقادیر شاخص های برازش برای متغیرهای مدل تحقیق

متغیر	Q ²	R ²	SRMR
کیفیت زندگی	۰/۵۱۲	۰/۷۸۳	۰/۰۵۲
رضایت از ارتباط	۰/۴۱۰	۰/۶۵۹	
وضعیت اقتصادی	۰/۴۳۲	۰/۶۸۲	
روابط جنسی	۰/۴۳۷	۰/۶۲۸	
فرزندپروری	۰/۴۷۱	۰/۷۴۱	
جهت گیری مذهبی	۰/۵۴۵	۰/۷۱۴	
ارتباط اجتماعی	۰/۵۲۱	۰/۶۱۰	
ویژگی شخصیتی همسر	۰/۴۴۲	۰/۶۲۰	
اوقات فراغت	۰/۵۴۲	۰/۶۱۱	
حل تعارض	۰/۵۶۲	۰/۷۲۱	
نوع ازدواج	۰/۵۱۷	۰/۶۶۵	

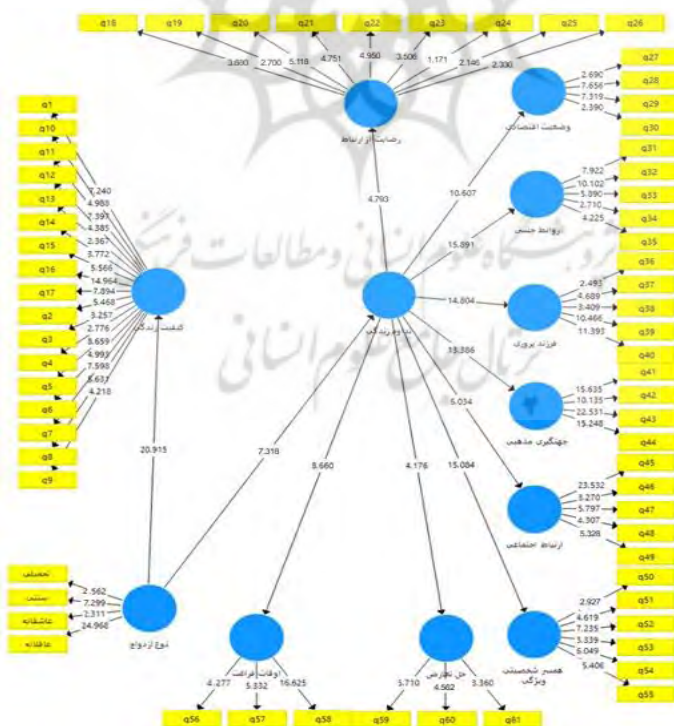
با توجه به اطلاعات جدول ۳، مقادیر به دست آمده برای شاخص Q² بیشتر از ۰/۳۵ (قوی) می باشد. همچنین مقادیر R² در محدوده قوی قرار دارد و مقدار SRMR نیز کمتر از ۰/۱ می باشد که نشان دهنده کیفیت مناسب مدل آزمون شده است. در ادامه تصویر مدل آزمون شده تحقیق به همراه ضریب مسیر به دست آمده برای تمامی مسیرهای مدل در قالب شکل ۱ و ۲، مشخص گردیده است.

آزمون فرضیه های پژوهش

در پژوهش حاضر نیز رابطه متغیرهای مورد بررسی در هر یک از فرضیه های تحقیق بر اساس یک ساختار علی با تکنیک حداقل مربعات جزئی PLS آزمون شده است. در مدل کلی تحقیقی که در شکل ۱ ترسیم شده است مدل اندازه گیری (رابطه هر یک از متغیرهای قابل مشاهده به متغیرهای پنهان) و مدل مسیر (روابط متغیرهای پنهان با یکدیگر) محاسبه شده است.

شکل ۱. مدل نهایی پژوهش در حالت ضریب مسیر و بارهای عاملی

شکل ۲. مدل نهایی پژوهش در حالت مقادیر معناداری (T. Value)

جدول ۴. متغیر نوع ازدواج، کیفیت زندگی زناشویی و تداوم ازدواج در جامعه ایرانی

متغیر	آماره t	ضریب مسیر	نتیجه
نوع ازدواج "کیفیت زندگی زناشویی"	۲۰/۹۱	۰/۸۸	تأیید شد
نوع ازدواج "تداوم ازدواج"	۷/۳۱	۰/۵۴	تأیید شد

با توجه به آماره تی و ضریب مسیر، فرض وجود رابطه بین متغیرهای نوع ازدواج، کیفیت زندگی زناشویی و تداوم ازدواج در جامعه ایرانی تأیید می‌گردد و با توجه به علامت اعداد به‌دست‌آمده این رابطه مستقیم است. برای بررسی فرضیه تحقیق از آزمون رگرسیون استفاده شد. در این مدل نوع ازدواج و ابعاد آن به‌عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شد و تأثیر آن بر کیفیت و تداوم ازدواج بررسی شد.

جدول ۵. ضرایب رگرسیون نوع ازدواج بر کیفیت و تداوم ازدواج

Sig.	t	ضرایب غیراستاندارد			بعد
		ضریب استاندارد	Std. Error	B	
		Beta			مقدار ثابت (کیفیت و تداوم ازدواج)
۰/۰۰۱	۷/۳۵		۰/۵۴۳	۳/۲۴	
۰/۰۰۱	۱۱۷/۴۸۱	۰/۹۸۷	۰/۰۰۴	۰/۴۸۵	سنتی
۰/۰۰۱	۹۲/۴۳۱	۰/۹۷۸	۰/۰۱۹	۱/۸۰۱	عاقلانه
۰/۰۰۱	۸۰/۳۴۱	۰/۹۷۲	۰/۰۴۰	۳/۲۱۵	عاشقانه
۰/۰۰۱	۱۵۳/۹۹۳	۰/۹۹۲	۰/۰۱۲	۱/۷۹۳	تحمیلی

در جدول ۵ نشان می‌دهد که با توجه به مقدار و علامت مثبت Sig، متغیر نوع ازدواج با تداوم ازدواج و کیفیت زندگی زناشویی رابطه مثبت و مستقیم دارد. بدین معنا که نحوه ازدواج به‌طور کلی می‌تواند در اتفاقات آینده زندگی زناشویی اثرگذار باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر میزان رضایت از انواع ازدواج بر تداوم و کیفیت زندگی زناشویی در جامعه ایرانی بود. یافته‌ها نشان داد که انواع ازدواج با کیفیت زندگی و تداوم آن رابطه دارند اما در نوع ازدواج تحمیلی این رابطه معکوس است این یافته همسو با نتیجه به‌دست‌آمده از مطالعات پیشین حسینی نیک و اسلام زاده (۱۳۹۸)، هنرپروران (۱۳۹۵)، واراچ و جوزف (۲۰۱۹)، ورزینگتون، برون و مکنونل (۲۰۱۹) است. یافته به‌دست‌آمده را می‌توان چنین تبیین نمود که هرگونه اصلاح باید از خانواده شروع شود، زیرا در روند تکامل بخشیدن به‌نظام و مناسبات پابرجای جامعه خانواده پیش‌تاز است. ثبات خانواده به‌صورت طبیعی است و کارکرد سنت و اعمال حاکمیت خانواده این است که انسان را از عواقب سوء ناشی از اتکاء به نفس بیش‌ازحد و تصمیم‌گیری‌های خودسرانه نجات می‌دهد و هرگونه تغییر در سنت‌ها به کاهش ثبات منجر می‌شود و به‌زعم وی تمام نگرش‌های سنتی برای حفظ نهاد باید پابرجا بماند

(حیدریان و همکاران، ۱۳۹۹).

از سوی دیگر پژوهش‌ها نشان داده است که کسانی که ازدواج عاشقانه داشته‌اند و بر مبنای عشق و علاقه ازدواج کرده‌اند زندگی‌شان تداوم داشته و از کیفیت بالا برخوردار بوده است. بدین معنا که افرادی که همسر خودشان را بر مبنای معیارهای خود انتخاب می‌کنند و زندگی خود را باعلاقه در ابتدای زندگی آغاز می‌کنند زندگی آن‌ها ادامه یافته و از کیفیت نسبتاً بالایی برخوردار بوده است. البته همیشه موارد نقض وجود دارد اما از نظر پاسخگویان این تحقیق ازدواجی که با عشق و محبت بین طرفین آغاز گردد، با موفقیت همراه خواهد بود (آقا محمدیان و نیمروزی، ۱۳۸۵). همچنین باید در نظر گرفت که از آنجاکه ازدواج نوعی اعتبار برای زن و مرد است، در همسرگزینی نیز اعتبار (پاداش) ناشی از ازدواج میان زن و مرد با یکدیگر مبادله می‌شود. برای زنان اعتبار است که با شوهری ازدواج کنند که دارای ثروت، خانه، تحصیل بالا و... باشد؛ و برای مرد ازدواج مبادله است تا از طریق دارا بودن زن زیبا، همسر و مادری خوب برای فرزندانش کسب اعتبار کند، هرچند که مشاهده می‌شود در حال حاضر، که زنان اعتبار اجتماعی را از راه‌های دیگر به‌غیر از ازدواج کسب می‌کنند (مانند تحصیل یا شغل) و کسب این اعتبار، ازدواج را به تأخیر می‌اندازد (کوردک، ۲۰۱۸).

به‌طور کلی با توجه به نتیجه حاصل شده در پژوهش حاضر ازدواج تحمیلی به علت‌های مختلفی صورت می‌گیرد که شاید مهم‌ترین آن‌ها به‌زعم محقق مسائل فرهنگی حاکم بر جوامع هست که موجب فشار بر خانواده‌ها و زوجین می‌شود. هنجارهای مربوط به سن دختران، حفظ آبرو، مشکلات خانوادگی و مسائل مربوط به والدین مانند فقر، اعتیاد و غیره موجب می‌گردد که هم والدین به فرزندان فشار وارد کنند و هم خود فرزندان به دلیل شرایط نامساعد مجبور شوند که به ازدواج تن دهند. این‌گونه موارد ازدواج در گذشته بسیار زیاد بوده و امروزه کاهش پیدا کرده اما هنوز از بین نرفته است و در مواردی نیز شاهد حوادث ناگواری از سرانجام این‌گونه ازدواج‌ها به چشم می‌خورد (هورول، ۲۰۱۱).

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی مواجه بود از جمله این که نمونه پژوهش محدود به جامعه و نمونه یک شهر و چند منطقه بود و در بازه زمانی محدود اجرا شد، بنابراین در تعمیم‌پذیری نتایج باید جوانب احتیاط رعایت شود. به دلیل شرایط پیش‌آمده از کرونا ویروس، برای جمع‌آوری پرسشنامه با مشکلاتی چون طولانی‌تر شدن زمان جمع‌آوری مواجه شد پیشنهاد می‌شود پژوهش‌هایی مشابه پژوهش حاضر در نمونه‌هایی با حجم بیشتر و در شهرهای مختلف- با در نظر گرفتن تفاوت‌های فرهنگی و تفکیک جنسیتی انجام شود؛ تا امکان مقایسه و دستیابی به یک نتیجه کلی و همچنین تعمیم نتایج میسر گردد. همچنین پیشنهاد می‌شود که زوجین می‌توانند از مشاوران و روانشناسان متخصص این امر کمک بگیرند تا با دادن بینش صحیح در رابطه با زندگی مشترک به آن‌ها یاری رسانند.

سپاسگزاری

بدین‌وسیله از تمامی شرکت‌کنندگان که با صبر و بردباری در اجرای پژوهش همکاری داشتند تشکر و قدردانی می‌نماییم.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

منابع

- حسینی نیک، سلمان، و اسلام زاده، علی (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش شناختی رفتاری گروهی بر بهبود علائم پس آسیبی، کیفیت زندگی، عزت نفس و رضایت زناشویی زنان مواجهه شده با خیانت زناشویی. پژوهش ۱۰ (۲۷): ۲۱-۵۳.
- حیدریان، آرزو، اسد پور، اسماعیل، محسن زاده، فرشاد، زهرا کار، کیانوش. (۱۳۹۹). اثربخشی آموزش گروهی مبتنی بر درمان پذیرش و تعهد بر کیفیت زندگی و الگوهای ارتباطی بیماران مبتلابه سرطان پستان و همسران آنها. فصلنامه علمی - پژوهشی بیماری‌های پستان ایران ۱۳(۱): ۲۴-۳۴.
- سعادت‌مند، خدیجه، بساک نژاد، سودابه، و امان الهی، عباس. (۱۳۹۶). اثربخشی زوج درمانی مبتنی بر پذیرش تعهد بر صمیمیت و بخشش زوجها. دوفصلنامه روانشناسی خانواده نشریه انجمن علمی روانشناسی خانواده ۴ (۱): ۴۱-۵۲.
- هنرپروران، نازنین، قادری، زهرا، قبادی، کبری. (۱۳۹۰). مقایسه‌ی الگوهای ارتباط و تعارضات زناشویی در زنان متأهل شاغل در بانک‌های دولتی و زنان خانه دار شهر شیراز. فصلنامه علمی - پژوهشی زن و جامعه، ۲(۷): ۱۰۳-۱۲۲.

References

- Alois, Stuzer. & Bruno.S. Frey. (2009). Does marriage make people happy, or do happy Aneesa A, Najma IM, Noreen AK. (2013). Family communication and family system as the predictors of family satisfaction in adolescents. *J Psychol.*; 10(6):258- 264.
- Askari, Z. (2016). Forgiveness and its relationship with marital satisfaction: a sectional study. *The International Journal of Indian Psychology*, Volume 3, Issue 3, No. 10, 84.
- Bates, C., Terry, L., & Popple, K. (2016). Importance of Romantic Love to People with Learning Disabilities. *Br J Learn Disabil*, 45(1): 64-72.
- Finns, F. (1997). Social Integration, Heterogeneity, and Divorce: The Case of the Swedish -speaking Population in Finland, *Finland ActaSociologica*, v 40, N 3, p. 263-277
- Glenn, N. (1998). The course of marital success and failure in five American 10-year marriage cohorts. *Journal of Marriage and the Family*, 60, 569-576.
- Hollist, Cody.S, Miller Richard. B. (2005). Perceptions of attachment style and marital quality in midlife marriage. *Family Relations*, 54, 46-58. \
- Hosseini, F., & Alavi Langeroodi, S.K. (2017). Role of Attachment Styles and Marital Satisfaction on Sexual Satisfaction through Mediation of Love among Married Psychology Students of Yazd Azad University. *J Women Soc Psychol Stud*, 15(3): 165-188.
- Karahan, F. (2007). *The effect of couple communication program on passive conflict tendency among married couples*. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 7(2), 845-858.

- Kurdeck, L. A. (2018). Predicting change in marital satisfaction from husbands' and wives' conflict resolution styles. *Journal of Marriage and Family*, 57(1), 153–164.
- Nagaraja A, Rajamma RN, Viswanatha RS. (2012). Effect of parent's marital satisfaction, marital life period and type of family on their children mental health status. *J Psychol.*; 3(2):65-70.
- Nietzel, M. T., & Harris, M. J. (2018). *Creative ways to keep romance alive*. <http://www.heartnhome.com>
- Phillips, J. A., & Sweeney, M. M. (2015). Premarital cohabitation and marital disruption among White, Black, and Mexican American women. *Journal of Marriage and Family*, 67(2), 296- 314.
- Warach, B., & Josephs, L. (2019). The Aftershocks of Infidelity: A Review of Infidelity-based Attachment Trauma. *J Sex Relatsh Ther*, 27(12): 85–97.
- Worthington, E. L., Brown, E. M., & McConnell, J. M. (2019). Forgiveness in committed couples: Its synergy with humility, justice, and reconciliation. *Religions*, 10(1), 13.

پرسشنامه کیفیت زندگی زناشویی

۱. چند وقت یک بار به فکر طلاق، جدایی، و یا پایان دادن به رابطه خود افتاده اید و یا درباره آن بحث کرده اید؟
 ۲. چند وقت یک بار شما و همسرتان بعد از دعوا خانه را ترک کرده اید؟
 ۳. کلاً، چند وقت یک بار فکر کرده اید که همه چیز بین شما و همسرتان به خوبی می‌گذرد؟
 ۴. آیا به همسر خود اعتماد و اطمینان دارید؟
 ۵. آیا اتفاق افتاده که از ازدواج خود متأسف باشید؟
 ۶. چند وقت یک بار شما و همسرتان دعوا می‌کنید؟
 ۷. چند وقت یک بار شما و همسرتان اعصاب یکدیگر را خرد می‌کنید؟
 ۸. همسر خود را می‌بوسید؟
	هرگز	ندرتاً	گاهی اوقات	تقریباً هر روز	هر روز
	۱	۲	۳	۴	۵
۹. آیا شما و همسرتان علایق مشترک خارج از خانه دارید؟
 ۱۰. موارد زیر هر چند وقت یکبار بین شما و همسرتان رخ می‌دهد؟
	در هیچ مورد	در چند مورد	در بعضی موارد	در اکثر موارد	در تمام موارد
	۱	۲	۳	۴	۵
۱۱. یک تبادل نظر دلچسب و جذاب...
 ۱. با هم خندیدن
 ۲. به آرامی درباره چیزی گفتگو کردن
 ۳. در یک پروژه یا برنامه همکاری کردن

۱۲. برخی از مواردی که گاه باعث توافق یا اختلاف زن و شوهرها می شود به قرار زیر است. آیا اینها در چند هفته گذشته باعث اختلاف نظر یا مشکلاتی برای شما بوده است؟ لطفاً دور پاسخ «بله» یا «خیر» را دایره بکشید.

بله خیر ۲۹. حال و حوصله رابطه جنسی نداشتن

بله خیر ۳۰. ابراز عشق و محبت نکردن

۱۳. موارد زیر نشان دهنده میزان شادکامی در رابطه شما است. نقطه وسط، یعنی خشنود یا «شادکام» نشان دهنده میزان شادکامی در اکثر روابط زناشویی است. لطفاً با در نظر گرفتن تمام جوانب، دور شماره ای را دایره بکشید که بیش از همه نشان دهنده رابطه شما و همسران است.

بسیار ناخشنود نسبتاً ناخشنود کمی ناخشنود خشنود یا شادکام

۳

۲

۱

۰

خیلی شادکام فوق العاده شادکام عالی

۵۱

۴

۱۴. کدامیک از عبارات زیر بهترین توصیف احساس شما درباره آینده رابطه شماست؟ لطفاً عبارات انتخابی خود را با کشیدن دایره دور شماره آن مشخص کنید.

۵. مصرانه خواهان موفقیت رابطه خود هستم و برای این موفقیت از هر مقدار تلاش خسته و نا امید نمی شوم.

۴. خیلی دلم می خواهد رابطه ما موفق باشد و برای این موفقیت تمام تلاش خود را می کنم.

۳. خیلی دلم می خواهد رابطه ما موفق باشد و برای این موفقیت به سهم خود تلاش می کنم.

۲. خوب است که رابطه ما موفق باشد اما نمی توانم برای تداوم آن بیش از این تلاش کنم.

۱. خوب است که رابطه ما موفق باشد اما حاضر نیستم برای تداوم آن بیش از این تلاش کنم.

۰. امکان موفقیت رابطه ما هرگز وجود ندارد و برای ادامه آن هیچ کار دیگری از من ساخته نیست.

پرسشنامه رضایت زناشویی

سوالات

کاملاً مخالفم	مخالفم	ظرفی ندارم	موافقم	کاملاً موافقم	سوال	ردیف
۱	۲	۳	۴	۵	من و همسر یک دیگر را کاملاً درک می کنیم.	۱
۱	۲	۳	۴	۵	همسر خلق و خوی مرا درک می کند و با آن سازگاری دارد.	۲
۱	۲	۳	۴	۵	هرگز حتی برای یک لحظه از رابطه با همسرم تأسف نخورده ام.	۳
۱	۲	۳	۴	۵	از ویژگی های شخصیتی و عادات شخصی همسرم راضی نیستم.	۴
۱	۲	۳	۴	۵	از این که در زندگی مشترکمان مسؤلیت های خود را خوب ایفا می کنیم، خوشحالم.	۵
۱	۲	۳	۴	۵	روابطم با همسر رضایت بخش نیست و احساس می کنم وی مرا درک نمی کند.	۶
۱	۲	۳	۴	۵	از نحوه تصمیم گیری ها در مورد چگونگی حل و فصل اختلافات بسیار خشنود هستم.	۷
۱	۲	۳	۴	۵	از وضعیت اقتصادی خانواده و نیز شیوه تصمیم گیری های مربوط به آن راضی نیستم.	۸
۱	۲	۳	۴	۵	از نحوه برنامه ریزی برای اوقات فراغت و نیز صرف اوقات فراغت در کنار همسر بسیار خشنود هستم.	۹
۱	۲	۳	۴	۵	از نحوه ابراز عشق و احساسات و نیز رابطه جنسی با همسر بسیار خشنود هستم.	۱۰
۱	۲	۳	۴	۵	از نحوه ایفای نقش و مسؤلیت خود و همسر به عنوان «والدین» راضی نیستم.	۱۱
۱	۲	۳	۴	۵	گاهی اوقات همسر قابل اعتماد نیست و همیشه خط مشی خود را دنبال می کند.	۱۲

۱	۲	۳	۴	۵	همسرم گاهی اوقات حرف هایی می زند که باعث تحقیر می‌شود.	۱۳
۱	۲	۳	۴	۵	هنگام درمیان گذاشتن مشکلات با همسرم معمولاً فکر می‌کنم که او مرا درک نمی‌کند.	۱۴
۱	۲	۳	۴	۵	در تصمیم‌گیری‌های مالی مشکل داریم.	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	از اینکه نمی‌توانم بدون اجازه همسرم پول خرج کنم باعث آزارم می‌شود.	۱۶
۱	۲	۳	۴	۵	تا زمانی که همسرم در کنارم نباشد به من خوش نمی‌گذرد.	۱۷
۱	۲	۳	۴	۵	از اینکه همسرم نزدیکی را به صورت غیر منصفانه قبول یا رد کند ناراحت می‌شوم.	۱۸
۱	۲	۳	۴	۵	اختلاف نظر راجع به اینکه تاچه اندازه باید به فرزندانم برسیم برای ما به صورت مشکلی در آمده است.	۱۹
۱	۲	۳	۴	۵	من احساس می‌کنم والدینمان مشکلاتی را در زندگی زناشویی ما بوجود می‌آورند.	۲۰
۱	۲	۳	۴	۵	من و همسرم در اینکه چگونه به اعتقادات مذهبی مان عمل کنیم اختلاف نظر داریم.	۲۱
۱	۲	۳	۴	۵	گاهی اوقات همسرم خیلی کله شق است.	۲۲
۱	۲	۳	۴	۵	گاهی اوقات می‌ترسم نیاز خود را از همسرم درخواست کنم.	۲۳
۱	۲	۳	۴	۵	گاهی اوقات در باره ی مسائل جزئی، جروبحث‌های جدی داریم.	۲۴
۱	۲	۳	۴	۵	از نحوه تصمیم‌گیری راجع به میزان پس‌اندازمان بسیار راضی هستیم.	۲۵
۱	۲	۳	۴	۵	به نظر می‌رسد من و همسرم به مهمانی‌ها و فعالیت‌های اجتماعی یکسانی علاقمند هستیم.	۲۶
۱	۲	۳	۴	۵	از میزان ابراز عشق و محبت (پیش از نزدیکی) از سوی همسرم راضی هستیم.	۲۷
۱	۲	۳	۴	۵	من و همسرم در چگونگی کنترل رفتار فرزندانمان توافق داریم.	۲۸
۱	۲	۳	۴	۵	ما به قدر کافی با اقوام و دوستانمان وقت صرف می‌کنیم.	۲۹
۱	۲	۳	۴	۵	من معتقدم که در زندگی زناشویی مان دچار اختلاف عقیدتی هستیم.	۳۰
۱	۲	۳	۴	۵	دیرآمدن همسرم به منزل مرا آزار می‌دهد.	۳۱
۱	۲	۳	۴	۵	ای کاش همسرم بیشتر تر مایل بود مرا شریک احساساتش کند.	۳۲
۱	۲	۳	۴	۵	برای اجتناب از درگیری همسرم دست به هر کاری می‌زنم.	۳۳
۱	۲	۳	۴	۵	من و همسرم هر دو از بدی‌های اصلی اطلاع داریم و در نتیجه آن‌ها برای ما مشکل جدی به شمار نمی‌آیند.	۳۴
۱	۲	۳	۴	۵	تصور نمی‌کنم همسرم برای تفریح و گذراندن اوقات بیکاری اش همراه من فرصت یا توان کافی داشته باشد.	۳۵
۱	۲	۳	۴	۵	ما به دنبال یافتن راه‌هایی هستیم تا از طریق آن بتوانیم روابط جنسی مان را جالب‌تر و لذت‌بخش‌تر سازیم.	۳۶
۱	۲	۳	۴	۵	به نظر می‌رسد که بچه‌ها علت اصلی ایجاد مشکلات در روابط ما هستند.	۳۷
۱	۲	۳	۴	۵	از این‌که وقتم را با بعضی از بستگان همسرم صرف کنم لذت نمی‌برم.	۳۸
۱	۲	۳	۴	۵	من و همسرم در باره بعضی از آموخته‌های مذهبی مان توافق نداریم.	۳۹
۱	۲	۳	۴	۵	گاهی اوقات همسرم خیلی مستبد است.	۴۰
۱	۲	۳	۴	۵	گاهی اوقات باور کرده تمام حرف‌های همسرم برایم مشکل است.	۴۱
۱	۲	۳	۴	۵	گاهی اوقات فکر می‌کنم کشمکش‌های بین من و همسرم هم‌چنان ادامه دارد و پایان نخواهد یافت.	۴۲
۱	۲	۳	۴	۵	از این‌که همسرم علائق و سرگرمی‌های شخصی کافی ندارد نگران هستیم.	۴۳
۱	۲	۳	۴	۵	هنگام صحبت راجع به مسائل جنسی با همسرم کاملاً احساس راحتی می‌کنم.	۴۴
۱	۲	۳	۴	۵	از زمانی که صاحب فرزند شده ایم به عنوان یک زوج برای ما هم بودن بندرت فرصت کافی داریم.	۴۵
۱	۲	۳	۴	۵	همسرم زیادی وقتش را با دوستان و اقوامش می‌گذراند.	۴۶
۱	۲	۳	۴	۵	من و همسرم به خاطر اعتقادات مذهبی مان احساس محدودیت می‌کنیم.	۴۷

Investigating the effect of the satisfaction level of marriage types on the continuity and quality of married life in Iranian society case study: married women in Tehran, districts (1, 2, 6, 8, and 12)

Zahra. Shafaat¹, Mansour. Haghghatian*² & Mohammad Reza Esmaili³

Abstract

Aim: The purpose of the present study was to investigate the effect of the level of satisfaction with different types of marriage on the continuity and quality of married life among married women in Tehran. **Methods:** The current research is of an applied type, which was done with a questionnaire and a survey method. The statistical population of this study was all married women in Tehran in districts 1, 2, 6, 8, 12, which was calculated as a sample population of 384 people through Cochran's formula. Bradbury, Fincham and Beach (2000) and Enrich Olson's Marital Satisfaction Questionnaire (1998) have been obtained. The data analysis was done in two parts, in the first part and model design from PLS software in the second part and hypothesis testing from the regression test was performed with SPSS 22 software. **Results:** The results showed that the types of marriage have a relationship with the quality of life and its continuity ($\text{sig} \leq 0.05$), but in the case of forced marriage, this relationship is inverse ($\text{sig} > 0.05$). **Conclusion:** It can be concluded that the way the marriage takes place will affect the fate of a couple's marriage. Therefore, culture building here is very necessary to prevent forced marriages at very young ages and also to eliminate the norms and subcultures that hinder marriage and family formation.

Keywords: quality of married life, forced marriage, traditional marriage, romantic marriage, wise marriage.

1. Ph. D student of Cultural Sociology, Dehaghan Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

2. **Corresponding Author:** Associate Professor, Department of Sociology, Dehaghan Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

Email: Mansour_haghghatian@yahoo.com

3. Assistant Professor, Department of Sociology, Isfahan Branch (Khorasgan), Islamic Azad University, Isfahan, Iran